

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра технологій корекційної та інклюзивної освіти

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕХНОЛОГІЯ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ
РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ**

**підготовки здобувачів ступеня вищої
освіти магістр
(назва рівня вищої освіти)**

**спеціальності 016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності)**

Слов'янськ – 2016 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ ТЕХНОЛОГІЙ КОРЕКЦІЙНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»

УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Одинченко Л.К., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологій
корекційної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Дмитрієва І. В., доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри технологій
корекційної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет».

Євтухова Т. А., кандидат педагогічних наук, доцент, зав. кафедри
природничо-математичних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет».

Рекомендовано до впровадження
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“17” лютого 2016 р.

протокол № 2

Перший проректор _____ Набока О.Г.

ВСТУП

Навчальна програма дисципліни «Технологія корекційного навчання інформатики розумово відсталих учнів» складена відповідно до освітньої програми та навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психолого-педагогічні та методичні особливості корекційного навчання інформатики учнів з вадами розумового розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, психологія, корекційна психопедагогіка (шкільна), спеціальна психологія, інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання, сучасні інформаційні технології, корекційна педагогіка з методикою викладання, корекційна робота в спеціальних освітніх закладах, професійна педагогічна культура вчителя дітей з ОПФР.

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

1. Шкільний предмет «Інформатика» в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей.

2. Методичні особливості реалізації основних змістових ліній шкільного курсу інформатики в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей.

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Технологія корекційного навчання інформатики розумово відсталих учнів» є оволодіння здобувачами ступеня вищої освіти «магістр» технологією корекційно-розвивального навчання учнів з вадами розумового розвитку основам комп'ютерної грамотності, а також формування навичок організації й проведення сучасного уроку інформатики в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Технологія корекційного навчання інформатики розумово відсталих учнів» є: розкриття специфіки використання комп'ютерних технологій для корекції та розвитку пізнавальної діяльності, особистісних якостей розумово відсталих школярів, їхньої соціалізації й успішної адаптації у навколишньому середовищі та суспільно-громадському житті; актуалізація знань здобувачів із корекційної психопедагогіки стосовно використання ІКТ в навчанні дітей з особливими освітніми потребами; оволодіння здобувачами дидактичними та методичними основами реалізації основних змістових ліній шкільного курсу інформатики в системі корекційно-розвивального навчання учнів з вадами розумового розвитку; вдосконалення практичних умінь здобувачів із планування й методичної організації процесу корекційного навчання основам інформатики в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з вадами розумового розвитку.

1.3. За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- соціокультурна компетентність – здатність до особистісного та професійного саморозвитку й самореалізації на засадах сучасної світоглядно-методологічної культури, цілісного осягнення національних та європейських концепцій філософії освіти;

- інформаційна компетентність – здатність вільно орієнтуватися у стрімкому потоці наукової інформації, сприймати її, аналізувати й узагальнювати; здатність до самостійного пошуку, обробки інформації й її використання з професійною метою у навчальному процесі спеціальної загальноосвітньої школи; націленість на ознайомлення з новітніми інформаційними ресурсами та технологіями, досягнення високого рівня інформативної компетентності; готовність до самостійного розв'язання навчальних проблем засобами ІКТ нового покоління в професійно-педагогічній діяльності в умовах сучасної інноваційної політики; здатність

використовувати спеціалізовані програмні розробки в освітній діяльності, аналізувати доцільність їх використання у навчально-виховному процесі спеціальної школи; готовність до ведення нормативно-звітної документації на електронних носіях;

- комунікативна компетентність – здатність забезпечувати прямої та зворотній зв'язок із вихованцями, педагогічними працівниками, адміністрацією спеціального загальноосвітнього навчального закладу, батьками з урахуванням особливостей професійної комунікації; здатність логічно, правильно, аргументовано висловлювати свою точку зору, застосовувати прийоми риторичної майстерності у професійної діяльності, володіти фаховою термінологією, навичками публічної презентації результатів педагогічної роботи, уміннями обирати відповідні форми презентації; здібність до комунікативної креативності, ведення дискусії;

- здоров'язбережувальна компетентність – готовність здобувача вищої освіти до оволодіння здоров'язбережувальними технологіями та створення здоров'язбережувального середовища; здатність упроваджувати на уроках інформатики в спеціальній школі здоров'язбережувальні технології та систему профілактичних заходів, проводити інструктажі з техніки безпеки на робочому місці; готовність оцінювати та коректувати безпеку педагогічного процесу, забезпечувати заходи з охорони праці в процесі роботи за фахом;

- акмеологічна компетентність – готовність до оволодіння високим рівнем психолого-педагогічних, науково-предметних знань та вмінь, культурно-моральних якостей; здатність до творчості, професійної мобільності, креативного мислення, готовність самостійно освоювати новітні педагогічні технології корекційного навчання дітей з вадами психофізичного розвитку і насичувати навчальний процес у спеціальній школі власними інтелектуальними здобутками;

спеціальні:

- психолого-педагогічна компетентність – здібність до оволодіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні; здатність

визначати актуальні проблеми та перспективи розвитку технології корекційного навчання учнів з вадами розумового розвитку основам комп'ютерної грамотності, спираючись на базові знання сучасних інформаційних технологій, спеціальної психології та корекційної психопедагогіки; готовність раціонально застосовувати комп'ютерні програми і оцінювати ефективність їх використання для реалізації конкретних завдань корекційної роботи з дітьми; здатність аналізувати й узагальнювати передовий педагогічний досвід, позитивні результати багаторічних напрацювань в корекційно-освітній діяльності з дітьми, що мають порушення інтелекту, з метою розвитку й удосконалення власної професійної майстерності;

- методичні компетентності – готовність до планування та методичної організації уроків інформатики різних типів у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей на основі особистісно-орієнтованого, розвивального та диференційованого навчання; здатність обґрунтовано обирати та запроваджувати оптимальні педагогічні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами, аналізувати доцільність інноваційної діяльності в навчальному процесі спеціальної школи, створювати навчально-методичний супровід шкільної дисципліни «Інформатика» з урахуванням принципів спеціальної дидактики; спроможність до конструювання власних методичних прийомів навчання учнів з розумовою відсталістю основам комп'ютерної грамотності для реалізації завдань корекції психічного розвитку, соціалізації й успішної адаптації даної категорії дітей у навколишньому середовищі та суспільно-громадському житті; готовність до виконання функцій учителя-інформатики відповідно до специфіки корекційного навчання розумово відсталих школярів і сучасних науково-практичних досягнень в галузі спеціальної освіти.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 90 годин / 3 кредиту ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Шкільний предмет «Інформатика» в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей.

Мета і завдання навчального предмету «Інформатика» в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей, його структура і зміст.

Інформатика як навчальний предмет. Місце предмету в навчальному плані для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей. Міжпредметні зв'язки з іншими шкільними дисциплінами.

Мета і завдання навчання учнів з вадами розумового розвитку основам комп'ютерної грамотності. Значення шкільного курсу інформатики в навчанні, вихованні і корекції розвитку учнів з розумовою відсталістю. Роль навчання основам інформатики учнів з особливими освітніми потребами для їхньої соціалізації й успішної адаптації у навколишньому середовищі та суспільно-громадському житті. Формування інформаційної компетентності вчителя спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей як складової його професійної майстерності.

Навчальна програма «Основи комп'ютерної грамотності» – головний документ, який визначає структуру та зміст навчання інформатики розумово відсталих учнів. Принципи побудови та особливості навчальної програми. Психологічні, методичні та корекційні підстави концентричного розташування програмного матеріалу.

Структура курсу інформатики. Основні змістовні лінії шкільного курсу. Навчальні досягнення розумово відсталих учнів з шкільного курсу інформатики. Спрямованість корекційно-розвиткової роботи на уроках інформатики.

Форми і методи організації навчання розумово відсталих школярів основам комп'ютерної грамотності

Форми організації навчального процесу з інформатики спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей, їхній взаємозв'язок.

Урок як основна форма навчальної роботи з інформатики. Сучасні психолого-педагогічні та санітарно-гігієнічні вимоги до уроку інформатики в спеціальній школі. Структура уроків різних типів. Основні компоненти уроку.

Специфіка конструювання уроків інформатики в системі корекційного навчання розумово відсталих школярів із урахуванням: відбору об'єктів для спостереження і вивчення; процесу і форм інструктування дитини; варіативності способів пред'явлення і послідовного ускладнення інструкції; забезпечення вербального і невербального рівнів для вирішення пред'явленого навчального завдання, можливості переходів від невербального рівня до вербального; поступове ускладнення навчального завдання; різноманіття видів одного і того ж типу вправи; поетапності та темпу навчання; системи допомоги на кожному етапі виконання завдань. Облік психічних й особистісних особливостей розумово відсталих учнів під час навчання основам комп'ютерної грамотності. Спектр загальнорозвивальних завдань корекційного навчання учнів спеціальної школи, що вирішуються на уроках інформатики. Фронтальні й індивідуальні форми навчання на уроках інформатики в спеціальній школі.

Підготовка вчителя до уроку інформатики. Планування уроків інформатики в спеціальній школі (календарне, поурочне). Форми і види контролю і корекції навчальних досягнень розумово відсталих учнів.

Особливості методів навчання основам комп'ютерної грамотності учнів з розумовою відсталістю. Вправи і практичні роботи. Раціональне сполучення методів навчання. Значення ігрового і цікавого матеріалу на

уроках інформатики в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей.

Змістовий модуль 2.

Методичні особливості реалізації основних змістових ліній шкільного курсу інформатики в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей.

Методика формування в учнів елементарних знань про інформацію та інформаційні процеси на уроках інформатики в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей

Понятійний апарат інформаційної лінії шкільного курсу інформатики в спеціальній школі: інформація, її види, носії, основні інформаційні процеси (пошук, отримання, зберігання, передавання, використання, опрацювання, захист).

Роль теоретичних уявлень про інформацію та інформаційні процеси у формуванні в учнів з розумовою відсталістю цілісної картини світу. Ілюстрація основних теоретичних понять на реальних прикладах навколишнього світу, що оточує дитину. Методика формування основних уявлень і понять про інформацію та інформаційні процеси в учнів вадами розумового розвитку. Спрямованість корекційно-розвиткової роботи під час вивчення теми. Програмне забезпечення та дидактичні матеріали реалізації інформаційної лінії навчальної програми.

Методика формування в учнів початкових умінь роботи з ПК на уроках інформатики в спеціальній школі

Методика ознайомлення розумово відсталих учнів із сучасними комп'ютерами, правилами поведінки й безпеки життєдіяльності у комп'ютерному класі. Методичні особливості організації процесу ознайомлення розумово відсталих школярів із будовою комп'ютера,

призначенням пристроїв, підготовкою комп'ютера до роботи, завершенням роботи з комп'ютером. Пояснення принципу роботи з комп'ютером. Інструктаж до етапу роботи з комп'ютером. Формування в учнів знань про програму, робочий стіл, запуск програми, вікна програми, завершення роботи з програмою. Методика ознайомлення учнів із клавіатурою, формування клавіатурних навичок. Методика формування базових практичних умінь діяльності на комп'ютері.

Навчання молодших школярів роботі з програмним забезпеченням. Формування корисних звичок і етичних норм роботи з інформацією. Корекційно-розвивальні завдання, побудовані на навчальному матеріалі.

Види і форми організації діяльності розумово відсталих школярів в комп'ютерному класі. Комбінації індивідуальних і групових форм навчальної діяльності та принципи їх побудови.

Методика ознайомлення розумово відсталих з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Значення й основні завдання ознайомлення розумово відсталих школярів з комп'ютерними програмами загального та спеціального призначення. Формування знань про комп'ютерні технології та способи їх практичного застосування. Зміст, система уроків. Методи навчання. Вправи виконання завдань за зразком, інструкцією. Спрямованість корекційно-розвиткової роботи.

Методика ознайомлення учнів з тестовим редактором. Формування практичних умінь роботи в текстовому редакторі Word, створення текстових документів, роботи з деформованим текстом, роботи з текстом і малюнком.

Методика ознайомлення учнів з видами графічних редакторів. Формування практичних умінь роботи в графічному редакторі Paint, створення малюнка, його редагування.

Методика ознайомлення учнів із програмою Windows Media Player. Формування практичних умінь настроювання звуку і відео, створення списку відтворення.

Методика ознайомлення учнів із програмою PowerPoint та можливостями її використання. Формування практичних умінь створення найпростіших комп'ютерних презентацій, що складаються із текстових слайдів та слайдів з малюнками, зберігати і переглядати слайди.

Методика ознайомлення учнів зі способами пошуку інформації в Інтернеті, правилами етикету при електронному листуванні та безпечної роботи в Інтернеті. Формування практичних умінь створення власної поштової скриньки на поштовому сервері, роботи з електронними листами.

3. Рекомендована література

1. Айзенберг Б. И. Диагностический и коррекционный аспекты использования компьютеров в работе с детьми, имеющими нарушения в познавательной деятельности /Б. И. Айзенберг, О. П. Белоножко, А. Я. Юделевич // Дефектология. –1991. – № 6. – С.43–48.
2. Бархатов Ю. В. Обучение умственно отсталых детей компьютерной грамотности в условиях детского дома-интерната /Ю. В. Бархатов //Коррекционная педагогіка: теория и практика. – 2012. – № 2. – С.76 – 83.
3. Босова Л.Л. Компьютерные уроки в начальной школе / Л. Л. Босова //Информатика и образование. – 2002. – № 1. – С.86 – 94.
4. Босова, Л.Л. Методические подходы к пропедевтической подготовке школьников в области информатики и информационных технологий / Л.Л. Босова // Информатика и образование – 2005. – № 3. – С. 19-30.
5. Глазкова.Н. Н. Формирование информационной грамотности у учащихся с недоразвитым интеллектом /Н. Н. Глазкова //Педагогическая информатика. – 2007. – № 1. – С.13–18.

6. Горина Е. М. Применение компьютерных технологий при обучении учащихся различных категорий / Е. М. Горина // Коррекционная педагогика : теория и практика. – 2013. – № 2. – С. 58–61.
7. Горячев О. В. Про поняття "інформаційна грамотність" у початковій школі / О. В. Горячев, А. А. Мірошніченко, Л. Ф. Мірошніченко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід : Науково-методичний журнал. – 2003. – № 9/10. – С. 82–84.
8. Еременко И.Г. Олигофренопедагогика: учеб.пособие для студ. спец-ти № 2111 «Дефектология» пед. ин-тов. / И. Г. Еременко. – К.: Вища школа, 1985. – 327 с.
9. Качуровська О. Б. До питання інформатизації спеціальної освіти /О. Б. Качуровська //Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод.зб. /За ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. – Вип.6 – К., 2005. – С.49-52.
- 10.Князева Е. В. Применение информационных технологий в специальной (коррекционной) школе VIII вида / Е. В. Князева // Коррекционная педагогика : теория и практика. – 2009. – № 4. – С. 31– 37.
11. Кукушкина О.И. Текстовый редактор Microsoft Word и развитие письменной речи детей. Помощь в трудных случаях [Текст] : метод. пособие / О.И. Кукушкина. - М.: Дрофа, 2013. - 169 с.
12. Кукушкина О. И. Организация использования компьютерной техники в специальной школе / О. И. Кукушкина // Дефектология. – 1994. – № 6. – С.59 – 62.
13. Кукушкина О.И. Компьютер в специальной школе: проблемы, поиски, подходы / О. И. Кукушкина //Дефектология. – 1994. – № 5. – С.3 – 9.
14. Левченко И.В. Обучение младших школьников работе с программным обеспечением / И. В. Левченко //Информатика и образование. – 2001. – № 1. – 92 – 95.

15. Левченко И.В. Реализация структурных элементов урока при использовании компьютера /И. В. Левченко // Информатика и образование. – 2002. – № 3. – С. 32 – 35.
16. Левшин М.М. До вивчення інформатики в 1-4 класах /М. М. Левшин //Початкова школа. –1994. –№8. – С. 19 – 24.
17. Легкий О. Використання персональних комп'ютерів у спеціальних школах / О. Легкий // Дефектологія. – 1998. – №2. – С. 36 – 37.
18. Легкий О. Корекційні можливості застосування комп'ютера у спеціальній школі / О. Легкий // Дефектологія. – 2002. – № 1. – С. 46–49.
19. Легкий О. М. Організаційно-педагогічні умови використання компютера в спеціальній школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.03 «Корекційна педагогіка» /О. М. Легкий . – К., 2001. – 20 с.
20. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции / В.А. Липа. – Славянск, 2001. – 327с.
21. Миронова С. Використання комп'ютера у корекційному навчанні дітей з вадами інтелекту / С. Миронова // Дефектологія. – 2003. – №3. – С. 41–45.
22. Морзе Н.В. Основи методичної підготовки вчителя інформатики: монографія / Н. В.Морзе. – К.: Курс, 2003. – 372 с.
23. Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Основи комп'ютерної грамотності. 5 клас. / [авт.- уклад. С.О. Кликова]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi.html>
24. Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Основи комп'ютерної грамотності. 6-7 клас. / [авт.- уклад. С.О. Кликова]. -

- Київ, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi.html>
25. Никольская И. А. Информационные технологии в специальном образовании / И. А. Никольская // Коррекционная педагогика. – 2004. – № 2(4). – С.47–50.
26. Никольская И.А. Информационные технологии в специальном образовании : учебник для студ. учреждений высш. проф. образования /И.А. Никольская. – М.: Издательский центр «Академия», 2011. — 144с.
27. Никольская И. Новые возможности компьютера : [ИКТ в обучении детей с ограниченными возможностями здоровья] / И. Никольская //Здоровье детей . – 2012. – № 6. – С. 38–41.
28. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кітенко, О. М. Любарська [та ін.] ; ред. Олена Миколаївна Пехота. – К. : А.С.К., 2004. – 256 с.
29. Рекун Г.Т. Програма курсу вивчення інформатики в початковій школі /Г.Т. Рекун // Відкритий урок. – 2003. - № 9-10. – С.79–82.
- 30.Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник.- Частина 2. Навчання і виховання дітей / В.М. Синьов. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 224 с.
31. Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини: підручник /В.М. Синьов, М.П, Матвєєва, О.П. Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.
32. Смоляк В.М. Методичний посібник. Методика інформатики в початковій школі. Частина 1 / В. М. Смоляк. – Запоріжжя, 2005. – 50 с.
33. Смоляк В.М. Методичний посібник. Методика інформатики в початковій школі. Частина 2 / В. М. Смоляк. – Запоріжжя, 2005. – 43 с.
34. Соколенко Г. В. Информационные технологии в образовании учащихся с ограниченными возможностями здоровья /Г. В. Соколенко

// Коррекционная педагогика : теория и практика. - 2013. - № 4. – С. 83–87.

35. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / І.Л. Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – 328 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

5. Засоби діагностики успішності навчання

фронтальне усне опитування, перевірка конспектів, творчих завдань, аналіз фрагментів уроків і планів-конспектів уроків, контрольна робота